Carmen Gabriela
Mândrilă Lăzăreanu

Asistența socială şi religiozitatea la persoanele cu handicap

COLECȚIA
DIMENSIUNI
CULTURALE

LUMEN
în elita editurilor românești

Carmen Gabriela Mândrilă Lăzăreanu

Asistența socială şi religiozitatea la persoanele cu handicap

Prefaţă:
Vasile Miftode

EDITURA LUMEN
în elita editurilor românești

ASISTENȚA SOCIALĂ ŞI RELIGIOZITATEA LA PERSOANELE CU HANDICAP
Carmen Gabriela Mândrilă Lăzăreanu

Copyright Editura Lumen, 2020
Iaşi, Ţepeş Vodă, nr.2

Editura Lumen este acreditată CNCSIS

edituralumen@gmail.com
prlumen@gmail.com
www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Redactor: Roxana Demetra STRATULAT
Design copertă: Roxana Demetra STRATULAT

Reproducerea oricărei părţi din prezentul volum prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată, indiferent de mediul de transmitere, este interzisă.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
MÂNDRILĂ LĂZĂREANU, CARMEN GABRIELA
Asistenţa socială şi religiozitatea la persoanele cu handicap / Carmen Gabriela Mândrilă Lăzăreanu ; pref.: Vasile Miftode. - Iaşi : Lumen, 2020
ISBN 978-973-166-583-2

I. Miftode, Vasile (pref.)

36

Carmen Gabriela Mândrilă Lăzăreanu

Asistența socială şi religiozitatea la persoanele cu handicap

Prefaţă:
Vasile Miftode

LUMEN, 2020

Pagina lasata
goala intentionat

Alese mulţumiri tuturor celor care mi-au fost alături
moral şi material la elaborarea prezentei lucrări.

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Pagina lasata
goala intentionat

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Dedic această lucrare soţului meu şi surorii mele pentru susţinerea oferită pe parcursul acestui studiu,

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Pagina lasata
goala intentionat

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Cuprins

Prefaţă 11
Cuvântul autorului 15
Cap. I. Obiectul, problematica şi funcţiile disciplinei 21

Introducere 21
1.2. Noţiunile de deviantă şi handicap 27
1.3. Scurt istoric asupra atitudinilor faţă de persoanele cu handicap 32
1.4. Stigmatizarea şi marginalizarea persoanei cu handicap 37
1.5. Reprezentările sociale ale persoanelor cu handicap şi teorii ale personalităţii 40
1.6. Personalităţi care au prezentat dizabilităţi 42

Cap. II. Clasificarea tipurilor de handicap 47

2.1. Handicapul neuromotor 47
2.1.1. Clasificări ale cauzelor handicapului fizic 52
2.2 Handicapurile senzoriale 56
2.2.1. Handicapul de limbaj 57
2.2.2.Handicapul de auz 66
2.2.3. Handicapul de vedere 74
1.6.3. Handicapul psihic 81
1.6.4. Debilitatea mintală 95
2.1.5. Polihandicapul 107

Cap. III. Handicapul şi mediul de evoluţie. Interferenţe psiho - sociale în dezvoltarea persoanei cu handicap 139

3.1. Rolul familiei şi al societăţii în integrarea persoanelor cu handicap 139
3.2. Creşterea copiilor cu dizabilităţi 147
3.3. Sexualitatea şi handicapul 149
3.4. Handicapul şi căsătoria 150
3.5. Vârsta a treia şi dizabilitatea 151
3.6. Locuinţe rezidenţiale pentru persoanele cu handicap 153

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Cap. IV. Handicapul mental şi sentimentul religios 157

4.1. Handicapul prezentat în Biblie 157
4.2. Sentimentul religios la persoanele cu handicap 165
Concluzii..... 177

Cap. V. Aspecte legate de asistența socială a persoanelor cu handicap 179

5.1. Legislația referitoare la persoanele cu handicap 179

5.1.1. Reglementările internaționale 179

5.2. Reglementări naționale..... 201
5.2. Organizarea şi funcționare sistemului de asistență socială a persoanelor cu handicap la nivel central şi teritorial 225
5.3. Servicii specializate pentru persoanelor cu handicap.. 230

5.3.1. Locuințe rezidențiale pentru persoanele cu handicap existente la nivel internațional 236
5.3.2. Asistentul personal..... 241

5.4. Modele de intervenție caracteristice unor tipuri de handicap..... 250

5.4.1. Handicapul fizic din perspectivă teoretică şi practică 250
5.4.2. Nevoile persoanelor cu deficiențe de auz. Intervenția asistentului social în cazul acestor persoane268
5.4.3. Asistența socială a persoanelor bolnave psihic. Impactul tulburărilor mintale şi modalitățile de înțelegere a problemei de către asistentul social..... 274
5.4.4. Servicii sociale specifice persoanelor care suferă de hidrocefalie 284
5.4.5. Asistența persoanelor cu handicap mintal şi alte dizabilități..... 285

Bibliografie 313
ANEXE..... 329
Date despre autor..... 343

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Prefață

Problematica persoanelor cu nevoi speciale, cu dizabilități sau într-un termen ”clasic”- cu handicap este din ce în ce mai complexă şi mai preocupantă în toate ţările şi în ansamblul instituţiilor naţionale şi internaționale. De regulă, organismele abilitate a se ocupa de acest domeniu şi de elaborarea a ceea ce numim în sinteză, politici sociale, adică forme de intervenţie, de acțiune şi protecţie a diferitelor segmente sociale vulnerabile, dependente, marginalizate sau, chiar, stigmatizate în mod ilegitim, imoral, contrar normelor sociale şi tradiţiilor creştine, fireşti, ale comunităţilor umane.

Cartea elaborată de autoare este, în acest context, legitimă şi necesară atât pentru specialişti, cât şi pentru publicul larg, confruntat din păcate, cu aspecte din ce în ce mai dificile vizând protecţia reală, eficientă, a persoanelor ”cu nevoi speciale”.

După ce analizează conceptul de handicap şi evoluţia istorică a atitudinilor faţă de persoanele vizate în acest domeniu, autoarea lărgeşte ”sfera conceptului” referindu-se la fenomenul stigmatizării şi marginalizării unor grupuri specifice.

În plan social şi educativ cartea cuprinde două teme puternic implicate: dinamica reprezentărilor sociale asupra domeniului pe de o parte, şi promovarea mai multor teorii ale personalităţii umane, vizând inclusiv ”personalităţi care au prezentat dizabilităţi” pe de altă parte.

Autoarea face o analiză corectă, profesionistă, asupra diferitelor tipuri de persoane cu dizabilități neuromotorii, senzoriale, de limbaj, de auz, de vedere, psihice, mentale, analiză care implică, totodată, stabilirea unor măsuri de acțiuni

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

specifice şi în plan general, a unor populaţii afectate. Cartea adânceşte studiul problematicii, introducând analize privind persoanele afectate de alte tipuri de handicap sindromul alcoolic, hidrocefalia, hiperchinetismul, sindromul Down, autismul etc.

Partea teoretică şi istorică este urmată, în capitolul III, de o analiză a factorilor responsabili, putem spune, de formarea personalităţii umane şi a diverselor interferenţe psihosociale în ansamblul domeniului. Familia şi comunitatea socială sunt instituţii cu cea mai mare implicare în formarea calităţii oamenilor inclusiv prin mijlocirea educaţiei şcolare şi religioase.

Interferenţe semnificative există - se arată în volumul prezentat - între natura dizabilităţii şi profesie sau specificul vieţii active, manifestarea sentimentului religios, structura sau funcţionalitatea locuinţei, forma sau tipul de ajutor etc.

Dezvoltarea societăţii umane şi, în special, promovarea unui set de valori la nivelul civilizaţiei actuale au impus elaborarea unor politici sociale în măsură să asigure o protecţie reală şi specifică tuturor persoanelor cu dizabilităţi. Sunt menţionate, între altele, asigurarea unor locuinţe rezidenţiale adecvate şi a unor asistenţi sociali personali, pentru a oferi sprijin individual.

Pentru a satisface aceste exigenţe, cartea prezintă metode, tehnici, instrumente de lucru şi modele de intervenţie adecvate domeniului.

Natura practică a lucrării se prezintă, între altele prin aplicaţiile şi exerciţiile originale oferite, nu numai studenţilor, ci şi actorilor sociali care lucrează în domeniu.

Menţionăm ancheta originală privind percepţia persoanelor cu dizabilităţi în opinia publică, concluziile acesteia fiind utilă atât profesioniştilor cât şi factorilor politici.

Concluziile cele mai interesante vizează în primul rând sistemul educaţional special, separat şi protecţia exagerată - uneori - a persoanelor vizate.

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Cartea este scrisă cu profesionalism şi cu o evidentă dăruire sufletească pentru populaţiile sau grupurile de persoane dependente sau marginalizate, mai ales - în cazul acestui volum - pentru persoanele cu nevoi speciale, tot mai numeroase, din păcate, în societatea actuală. Este şi motivul pentru care o recomandăm cu căldură publicului larg.

Prof.univ. dr. Vasile Miftode

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Pagina lasata
goala intentionat

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Cuvântul autorului

Volumul de faţă intitulat ”Asistenţa socială şi religiozitatea la persoanele cu handicap” se adresează, în egală măsură studenţilor din domeniul Teologiei şi Asistenţei Sociale şi specialiştilor din aceeaşi sferă de activitate.

Volumul cuprinde informaţii detaliate despre problematica persoanelor cu handicap, cu accent pe teorii, modele explicative, reprezentări culturale, forme şi strategii de intervenţie, precum şi studii şi cercetări recente cu privire la percepţia asupra acestor persoane. Lucrarea îşi doreşte identificarea dificultăţilor cu care se confruntă aceste persoane în accesarea informaţională, comunicaţională şi fizică a unor servicii. A fost necesară menţiunea că societatea umană a prezentat comportamente de acceptare sau de respingere faţă de persoanele considerate diferite de restul populaţiei sau ”stigmatizate”. Din nevoia de perfecţiune, omul a respins uneori ceea ce considera imperfect ceea ce este prezentat ca anormalitate la un moment dat. Chiar tratarea acestor cazuri a avut loc târziu în istorie iar asistarea lor a însemnat segregarea de restul indivizilor consideraţi ca ”normali” social. Perspectiva ştiinţifică a încercat să modifice mentalitatea privind percepţia handicapului ca o boală care poate avea un tratament, o formă de ameliorare, reabilitare prin intervenţia coroborată a mai multor specialişti. Chiar persoanele cu handicap sever fizic au mental pot învăţa mai mult şi pot avea personalităţi distincte şi se pot raport la celelalte persoane ca fiinţe sensibile, deschise cu abilităţi şi potenţialităţi creatoare. În acest sens familia, educaţia primară, contribuie la construcţia sinelui precum şi

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

mecanismele istorico - biografice ale procesului de formare pot interveni chiar şi în cazul acestor persoane cu handicap.

Instituţiile sociale au cunoscut în acest sens o permanentă dinamică, transformându-se şi modificându-şi structura pentru a servi necesităţilor acestor persoane. Importantă este schimbarea mentalităţilor a normelor şi a modului cum sunt percepuţi aceşti oameni pentru o rezolvare a problemelor cu care se confruntă. Segregarea, a constituit metoda cea mai des folosită şi considerată ca cea mai bună, în cazul acestor indivizi consideraţi ca ”anormali” motiv pentru care se impune o schimbare a percepţiei şi a valorilor colective. Prin tematica propusă, lucrarea de faţă încearcă să răspundă acestor imperative, încercând să se focalizeze pe cauzele problemelor, dificultăţile care apar la acest nivel şi serviciile care pot fi accesate de aceste persoane.

Lucrarea sugerează că educaţia contemporană trebuie să aibă puterea de a construi o societate în care oamenii - mai puternici sau mai slabi din punct de vedere fizic sau psihic, mai instruiţi sau mai ignoranţi, mai receptivi sau mai rezistenţi la eforturile civilizatoare ale elitelor (statelor) - să poată să trăiască împreună şi să găsească modele de personalitate pe care societatea să le permită nu să le ceară/să le impună.

Aderarea României la Uniunea Europeană a presupus realizarea restructurărilor de natură politică şi socială cu remodelarea cadrului legislativ în funcţie de noile contexte. Politicile sociale nou create trebuie să fie benefice şi să corespundă nevoilor acestei categorii sociale interesând şi activitatea asistentului social. Cadrul legislativ şi unele teme abordate în această lucrare pledează pentru egalitatea de şanse, pentru adaptarea integrarea şi incluziunea socială a acestor persoane cu handicap.

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Din perspectivă profesională lucrarea este utilă pentru că oferă oportunitatea în a cunoaşte şi a aprofunda problemele şi constrângerile cu care se confruntă aceste persoane cu handicap.

Carmen Gabriela Mândrilă Lăzăreanu
20 iunie 2020 Iaşi

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Pagina lasata
goala intentionat

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Motto:

” Durerea este aşa tăcută,
Nici măcar nu aud
Cum copilul nostru râde sau plânge.
Auzi cum ţâşnesc lacrimile din ochii mei?
Auzi cum mi se strânge stomacul?
Auzi cum mi se strânge gâtlejul?
Auzi cum inima mi se-nfurie şi ţipă?
Auzi cum sufletul îmi tremură?
Auzi cum viitorul mi se prăbuşeşte?
Auzi izbiturile înfrângerii mele?
Auzi explozia speranţelor mele?
Durerea este aşa de tăcută,
Nici nu ştii cât de mult am nevoie de tine
Fiindcă tristeţea mea n-o poţi auzi.”
(Durerea este aşa de tăcută - J.A. Earle Boehme, Revista ”Loving Arms”, 1950)

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Pagina lasata
goala intentionat

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Cap. I. Obiectul, problematica şi funcţiile disciplinei

Introducere

Creşterea alarmantă, în ultimele decenii, a numărului de persoane afectate de diferitele boli, ca şi a celor care prezintă variate forme de manifestare a unor deficienţe, fizice şi psihice, incluse în denumirea generică de „handicap", a determinat eforturile conjugate ale specialiştilor, implicaţi direct sau indirect în acest domeniu, pentru eradicarea - atunci când este posibil - , şi pentru tratarea sau pentru atenuarea efectelor nocive evidenţiate la indivizii respectivi.

În acest context, serviciile de asistenţă socială, prin metodele şi tehnicile de care dispun, ca şi prin profesionalismul ridicat al cadrelor sale, contribuie, nemijlocit, la îmbunătăţirea vieţii clienţilor, indiferent de afecţiunea pe care aceştia o prezintă şi de intensitatea cu care se manifestă. Cunoaşterea aspectelor complexe legate de mediul în care apar diferitele forme de handicap, ca şi a reacţiei indivizilor afectaţi de deficienţe, precum şi intervenţia celor apropiaţi, profesionişti sau nu, contribuie, nemijlocit, la înţelegerea laturii umane a persoanelor cu handicap şi la încercarea integrării lor în mediul social.

Persoana cu handicap ridică o multitudine de probleme. O întrebare care ar trebui să ne-o punem este ce putem face pentru a o iubi? De ce adeseori tot ce face, după cum sublinia Weihs (1992), ne irită sau ne întristează? Se poate considera că "un individ cu handicap este acea individualitate care-şi caută calea spre existenţa pământească," pentru care "învelişul

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

corpului" este, aşa cum sublinia Platon, "un instrument al sufletului". Această distincţie între trup şi suflet a fost făcută şi de alţi filozofi şi de unii creştini ai primelor veacuri. De pildă, Aristotel vorbeşte despre acea trihotomie trup-suflet-spirit, iar apostolul Pavel face distincţie între elementul corporal, biologic, numit de el *omul firesc,* de cel sufletesc, spiritual, *omul duhovnicesc.* Sfântul Iustinian subliniază că trupul este lăcaş al sufletului, iar sufletul este lăcaş al duhului. Toate aceste argumente ne ajută să depăşim, barierele intelectuale şi să ajungem la sufletul, la personalitatea individului cu handicap.

Pentru a înţelege mai bine ce se întâmplă dincolo de această carapace a corpului, Weihs (1992) compară efortul copilului cu handicap cu cel al unui artist de a cânta la un instrument defect sau dezacordat. Oricât de talentat ar fi interpretul, "spectacolul va fi un eşec, care va stârni neplăcere şi dezamăgire în rândul auditoriului neavizat, având ca efect descurajarea interpretului". Dar, dacă sunt persoane sensibile la muzică şi înţeleg efortul artistului, vor resimţi bucurie şi satisfacţie, înţelegând sensul interpretării, ceea ce îl va încuraja pe cel aflat în această situaţie. În acest sens, interpretarea lui va fi bună şi *concertul* va putea fi un succes. O relaţie similară se poate stabili cu copilul cu handicap, comparabilă cu cea dintre artist şi auditoriu, aşa cum preciza Weihs în 1992, (după Carmen Gabriela Mândrilă Lăzăreanu, 2008).

Întâlnim persoane cu defecte fizice pretutindeni, dar percepţia societăţii asupra lor nu a fost totdeauna constantă, variind de la o societate la alta, furnizând semnificaţii diferite, în funcţie de cultură şi de valorile promovate.

În antichitate se considera că "Homer cel orb vedea ceea ce ceilalţi nu vedeau şi nu înţelegeau", iar despre orbul din naştere, menţionat în biblie, vindecat de Iisus Hristos, se preciza că în acesta se înfăptuieşte lucrarea lui Dumnezeu. "Şi trecând Iisus, a văzut un orb din naştere. Şi ucenicii L-au întrebat, zicând: Învăţătorule, cine a păcătuit: acesta sau părinţii

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

lui, de s-a născut orb? Iisus a răspuns. Nici el n-a păcătuit, nici părinţii lui, ci ca să se arate în el lucrarea lui Dumnezeu (Ioan 5;8) (după Irina Alexandrescu, 1995).

Evul Mediu a fost marcat de idei contradictorii, cum ar fi aceea că dificultăţile umane, fizice şi/sau mentale, reprezintă un semn de „ales" al lui Dumnezeu sau, dimpotrivă, de posedat de diavol. Cei întregi din punct de vedere anatomic, consideraţi „normali", au o rezervă faţă de "omul însemnat", nu atât din motive estetice, cum precizează Athanasiu (1983), cât dintr-o superstiţie, că demonicul îşi face loc în cotidian sau din teamă de o eventuală atitudine inechitabilă din partea celor infirmi faţă de ceilalţi. Se manifestă şi frica de contaminare pe de-o parte, iar pe de altă parte dorinţa de a-şi transfera propriile eşecuri sociale, politice şi economice asupra celor ce nu aveau cum să se apere de asemenea acuzaţii. Omul şi minunea "Scoală-te ia-ţi patul tău şi umblă", sunt izgonite astfel la periferia societăţii (Irina Alexandrescu, 1995). Acest mod de a percepe persoanele cu handicap de „mens sana in corpore sano" a stat şi la baza aruncării de pe muntele Taiget a copiilor care nu erau destul de voinici în vechiul stat al Spartei, care a produs buni războinici, dar n-a strălucit prin cultură şi civilizaţie menţiona Athanasiu (1983). Concepţia privind handicapul, a fost caricaturizată şi în literatură de G.Topârceanu în poezia „Baba şi negul" (2001).

În acelaşi context se încadrează şi situaţia psihosocială a bufonilor, piticilor sau cocoşaţilor, consideraţi a avea o influenţă pozitivă sau negativă asupra celorlalţi, fapt menţionat în literatura clasică, în muzică, (opera Rigoletto de Verdi, Quasimondo din Cocoşatul de la Notre - Dame de V. Hugo, Alba ca zăpada şi cei şapte pitici de Fraţii Grimm, elfii şi trolii din povestiri, Puch, Muc cel mic, Soacra cu trei nurori de I. Creangă, care avea un ochi la spate pentru a vedea tot, a controla tot). Ciclopul cu un singur ochi în frunte, mărimea fizică reprezentând puterea supranaturală a unui conducător

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

puternic, care nu mai are nevoie să vadă decât într-o singură direcţie, (nu vede oamenii mici care muncesc). Acestea sunt câteva exemple de personaje ”însemnate,, fizic dar şi cu probleme de comportament .

În basmul românesc Harap Alb, al lui I. Creangă (1977), fiul împăratului este sfătuit de tatăl său să se ferească de persoane însemnate, cum ar fi spânul sau omul cu părul roşu (Împăratul roşu, simbol al cruzimii, al sângelui, al răzbunării, persoane care au un stigmat somatic, negul pe nas, nasul mare - fiind specific vrăjitoarelor, persoanelor posedate de rău, - iar creşterea nasului, ca în cazul lui Pinocchio, sau creşterea urechilor ca de măgar era un stigmat pentru persoanele care săvârşeau ceva rău, o neascultare, prezentau un defect moral, minciuna,şi lăcomia etc.). Piticul în basmele populare avea, de cele mai multe ori un rol benefic (exemplul celor şapte pitici din Alba ca Zăpada sau Statul Palmă Barbă Cot din basmele lui Ispirescu). În basmul Harap Alb, Spânul este întruchiparea răului absolut, care de această dată este reprezentat de un om, ce-i drept însemnat, nu de un zmeu sau balaur ca în alte basme populare. Drumul pe care îl parcurge personajul Harap Alb, nu este geografic, este un drum de iniţiere, iar cele trei încercări sunt principalele trepte de iniţiere spre perfecţionare, spre purificare în cazul eroului, pentru a ajunge împărat. Încălcarea sfaturilor părinteşti echivalează cu o gravă eroare, omul putând ajunge robul propriilor sale păcate. Eliberarea de păcat se realizează anevoios, după îndelungi încercări. Momentul fântânii, în care Spânul îl închide pe Harap Alb, reprezintă etapa în care se schimbă destinul personajului (efectul negativ al omului însemnat). Fiul de crai îşi încheie la fântână un mod de existenţă şi începe altă identitate.

> ”Fătul meu, bun tovarăş ţi-ai ales (referitor la cal), de te-a învăţat cineva bine ţi-a priit, iară de-ai făcut-o din capul tău bun cap ai avut. Mergi de acum tot înainte, că tu eşti vrednic de împărat, numai ţine minte sfatul ce-ţi dau

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

(menționează tatăl lui Harap-Alb): în călătoria ta ai să ai trebuință și de răi și de buni, dar să te ferești de omul roș, iară mai ales de cel spân, cât îi putea. Să n-ai de-a face cu dânșii, căci sunt foarte șugubeți".

(Harap Alb, 1977- Ion Creangă)

Călinescu, (1960) preciza existența "în popor a unei străvechi credințe, potrivit căreia o deficiență sau anomalie fiziologică e însoțită de o afecțiune morală "corespunzătoare. Un exemplu contrar este cazul lui Quasimondo din Notre-Dame de Paris de Victor Hugo. Cocoșatul este în interior, exteriorul abatelui (celălalt personaj considerat bun), sufletul lui Quasimondo este al unui om curajos într-un timp neprielnic. Diformitatea scheletului, coloana verticală ruptă reprezintă urâțenia sufletească a unor oameni răi, care nu pot vedea frumusețea sufletului, așa cum este și abatele din povestirea lui Victor Hugo, în interior. Esmeralda este frumusețea, omul de jos, sacrificată pentru un edificiu măreț, un principiu moral, un principiu care este peren. Denumirea lui Quasimondo drept papa Nebunilor reprezintă chipul pocit și firea urâtă a poporului, înclinat spre cruzime, grosolănie și care îl duce pe cocoșat, în mod paradoxal, spre galeriile de artă:

"nasul tetraedral, gura în formă de potcoavă, ochiul stâng mic și astupat de o sprânceană roșcată și stufoasă, pe când ochiul drept dispărea cu totul sub un neg imens, despre dinții crescuți alandala, știrbi pe alocuri, ca zidurile crenelate ale unei fortărețe, despre buza învârtoșată peste care unul dintre dinți se întinde ca un colț de elefant peste toate acestea, expresia răspândită este un amestec de răutate, de mirare și .....toată ființa lui era o strâmbătură. Un cap mare zburlit, acoperit cu păr roșu, între umeri o ghebă enormă a cărei pereche se face simțită și pe piept; o alcătuire de coapse și picioare atât de ciudate, deviate de la normal, încât nu se

**Extras din volumul: Carmen, G., & Mandrila, L. (2020).
Asistenta sociala si religiozitatea la persoanele cu handicap.
Iasi, Romania: Lumen.**

Continuarea acestui volum o puteti lectura achizitionand volumul de pe

www.edituralumen.ro

www.lumenpublishing.com

sau din librariile noastre partenere.

Carmen Gabriela Mândrilă Lăzăreanu, conferențiar la catedra de Teologie în specializarea Asistență Socială din cadrul Facultății de Teologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, predă cursuri de Asistență Socială a Persoanelor de Vârsta a Treia, Tehnici Specifice Asistenței Sociale, Asistența Socială a Familiei, Asistența Socială a Persoanelor cu Handicap, Violența Domestică, Asistența Socială Aplicată și coordonează Practica în Instituții de Specialitate. Este doctor în sociologie din 2004, cu tema de cercetare "Familii problemă și mijloace de intervenție socială" sub coordonarea prof. univ. dr. Vasile Miftode și referenții: prof. univ. dr. Maria Cojocaru, prof. univ. dr. Iolanda Mitrofan și profesor emerit dr. Maria Voinea.

"Problematica persoanelor cu nevoi speciale, cu dizabilități sau într-un termen "clasic"- cu handicap este din ce în ce mai complexă și mai preocupantă în toate țările și în ansamblul instituțiilor naționale și internaționale. De regulă, organismele abilitate a se ocupa de acest domeniu și de elaborarea a ceea ce numim în sinteză, politici sociale, adică forme de intervenție, de acțiune și protecție a diferitelor segmente sociale vulnerabile, dependente, marginalizate sau, chiar, stigmatizate în mod ilegitim, imoral, contrar normelor sociale și tradițiilor creștine, firești, ale comunităților umane.

Cartea elaborată de autoare este, în acest context, legitimă și necesară atât pentru specialiști, cât și pentru publicul larg, confruntat din păcate, cu aspecte din ce în ce mai dificile vizând protecția reală, eficientă, a persoanelor "cu nevoi speciale". "

Prof.univ. dr. Vasile Miftode

9 789731 665832

LUMEN
în elita editurilor românești